

Верховний
Суд

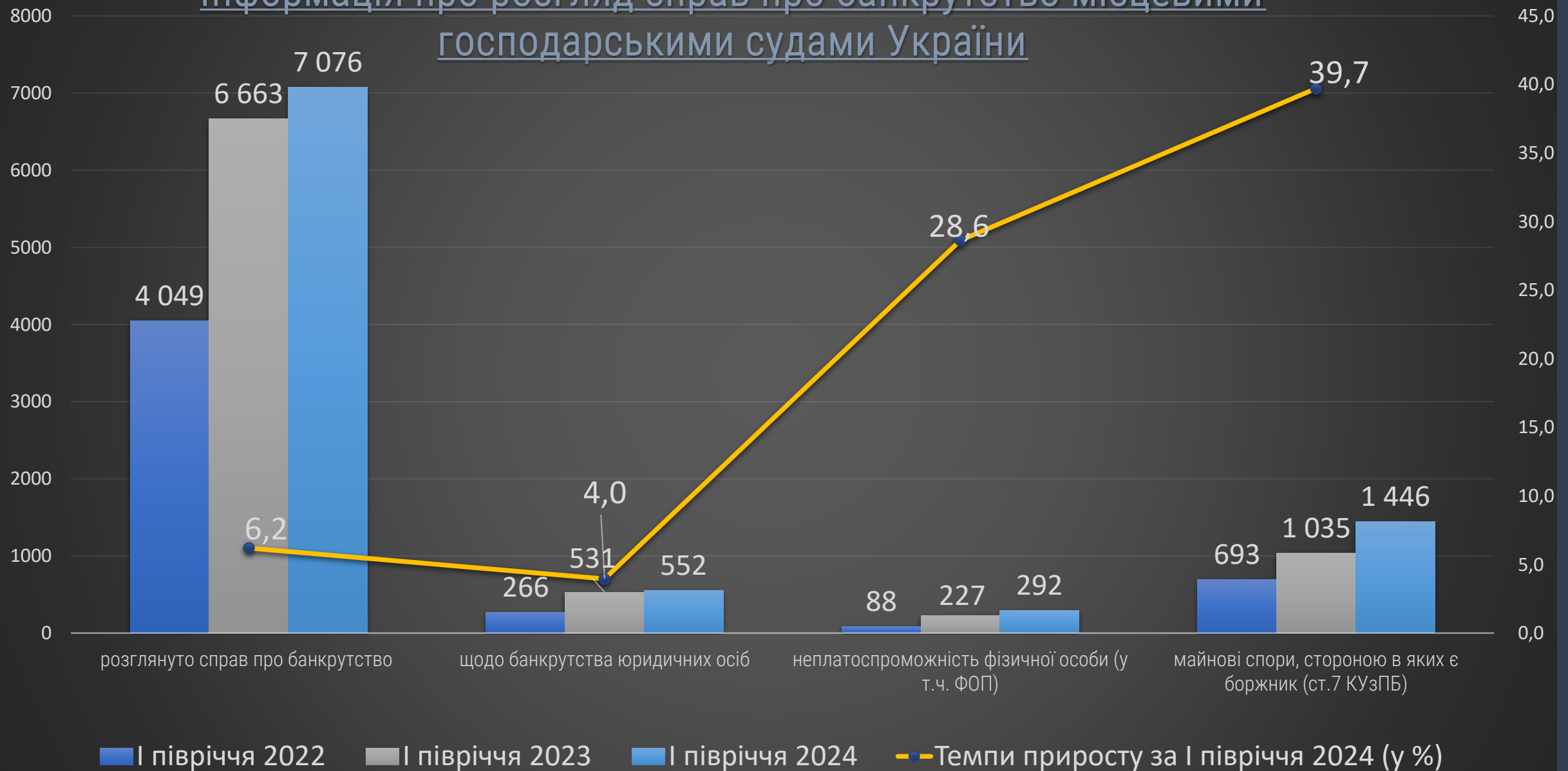
Актуальна судова практика КГС ВС у справах про банкрутство за 2024 рік

Олег ВАСЬКОВСЬКИЙ,

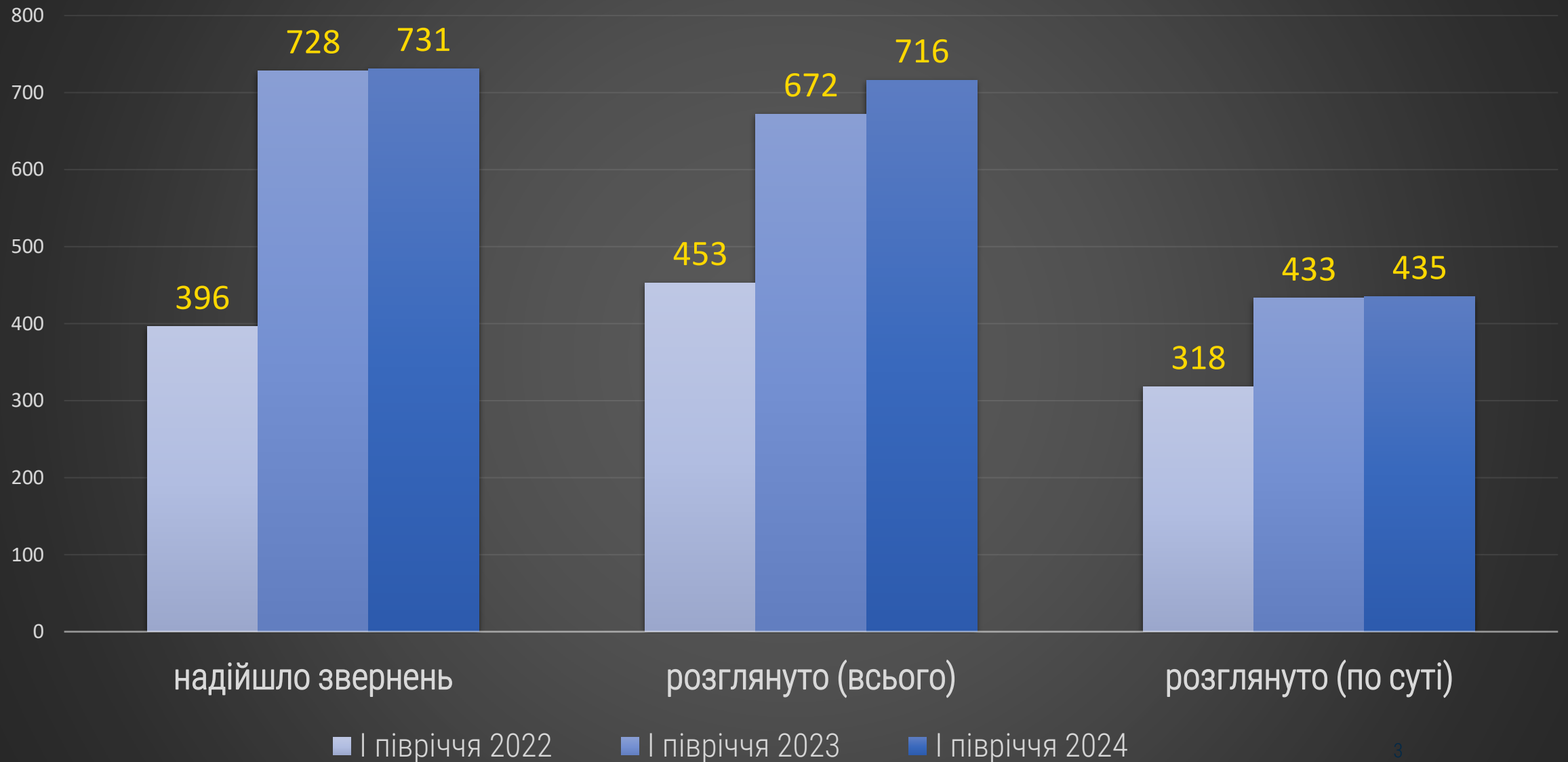
секретар судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС

ІХ Форум з конкурсного права, м. Київ, 17 жовтня 2024 року

Інформація про розгляд справ про банкрутство місцевими господарськими судами України

Інформація про розгляд справ про банкрутство КГС ВС

Судова практика ВП ВС

Постанова ВП ВС від 13.02.2024 у справі № 910/2592/19 (провадження № 12-41гс23)

- яка правова природа аукціону з реалізації майна боржника, щодо якого здійснюється провадження у справі про банкрутство?
- яке коло осіб може звертатися до суду з вимогами про визнання недійсними результатів аукціону та договору купівлі-продажу майна боржника, щодо якого здійснюється провадження у справі про банкрутство?
- чи є ефективним способом захисту порушених прав особи вимога про визнання недійсними результатів аукціону та укладеного за його наслідком договору купівлі-продажу майна боржника у справі про банкрутство?
- які правові наслідки визнання результатів аукціону та договору купівлі-продажу майна боржника недійсними?

Правові позиції СП КГС ВС

I. Про порядок відкриття провадження у справі про банкрутство, зловживання правами та визначення кола осіб, які мають право оскаржувати ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство

- ❑ Звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником є реалізацією права кредитора на судовий захист його майнових прав. Зважаючи на те, що і позовне провадження (про стягнення заборгованості за кредитним договором), і провадження у справі про банкрутство мають на меті виконання боржником перед кредиторами його грошових зобов'язань, ініціювання розгляду таких справ саме по собі не може вважатися зловживанням правом, а суд повинен враховувати особливості і матеріальні та процесуальні наслідки розгляду таких справ не лише для окремого кредитора чи боржника, а й для всіх інших учасників цих проваджень.
- ❑ Надаючи оцінку заяві ініціюючого кредитора та поданим з такою заявою документам, суд повинен дотриматися балансу, який унеможливить підміну однієї процесуальної (процедурної) дії, передбаченої КУзПБ, іншою (наприклад, перевірку обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство у підготовчому засіданні процедурою розгляду заяви недійсності (франдаторності) окремого правочину боржника).

I. Про порядок відкриття провадження у справі про банкрутство, зловживання правами та визначення кола осіб, які мають право оскаржувати ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство

Ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство за статтями 1, 8, 39, частинами другою, восьмою статті 45 КУзПБ мають право першочергово оскаржувати у судах апеляційної та касаційної інстанцій сторони у справі про банкрутство (боржник, ініціюючий кредитор, а також арбітражний керуючий від імені боржника та кредитор, вимоги якого забезпечені заставою майна боржника), оскільки такі особи відповідно до закону наділені право- та дієздатністю для участі під час розгляду судом заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Інші особи набувають можливість оскаржити ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство за умови їх залучення судом під час підготовчого засідання або після набуття відповідного процесуального статусу учасника справи про банкрутство.

При цьому наявність права оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство (набуття відповідного статусу учасника справи про банкрутство) має встановлюватися судом в кожному такому випадку окремо. Зазначені висновки є релевантними до правовідносин, у яких виникає питання про встановлення статусу особи, яка має право на оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство юридичної особи.

Постанова СП КГС ВС від 20.03.2024 у справі № 911/1005/23

II. Щодо моменту виникнення грошових зобов'язань боржника на підставі податкових повідомлень-рішень

Положеннями податкового законодавства визначено **обов'язок платника податків подавати податкові декларації** щодо кожного окремого податку, платником якого він є, за кожний установлений ПК України звітний період, у якому виникають об'єкти оподаткування, або в разі наявності показників, які підлягають декларуванню, а також **обов'язок самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену в поданій податковій декларації**, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПК України для подання податкової декларації.

Для розгляду грошових вимог податкового органу до боржника у справі про банкрутство та кваліфікації їх як конкурсних чи поточних моментом виникнення грошових вимог податкового органу в розумінні КУзПБ **слід вважати перший день несплати боржником податку, що настає за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПК України для подання податкової декларації за відповідним податком.**

Постанова СП КГС ВС від 17.01.2024 у справі № 903/51/20

III. Застосування статті 388 ЦК України та статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав і основоположних свобод у відносинах між боржником-позивачем та добросовісними набувачами

- ❑ У «горизонтальних» відносинах – відносинах між боржником та набувачем майна – положення Конвенції застосовуються лише у тій межі, що не суперечить суті правозахисних відносин, а не в усіх випадках витребування майна у набувача в процедурах банкрутства.
- ❑ При застосуванні статті 1 Першого протоколу до Конвенції суди повинні досліджувати обставини справи щодо наявності легітимної мети при витребуванні спірного майна, а також щодо того, чи відповідні дії є пропорційними легітимній меті втручання у право. Відповідно, кожна із сторін, звертаючись до суду за захистом права власності на підставі статті 1 Першого протоколу до Конвенції, повинна довести в порядку, передбаченому статтями 74, 76, 77 ГПК України, не лише те, що витребування є законним та переслідує законну мету, а й те, що така легітимна мета є пропорційною.

Постанова СП КГС ВС від 29.05.2024 у справі № 910/5808/20

Застосування статті 388 ЦК України та статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав і основоположних свобод у відносинах між боржником-позивачем та добросовісними набувачами

- Віндикація в межах провадження у справі про банкрутство є не лише способом консолідації ліквідаційної маси. Захист права власності боржника з урахуванням статті 1 Першого протоколу до Конвенції також презюмується. Такий захист спрямований на попередження свавільного захоплення власності, конфіскації, експропріації та інших порушень безперешкодного користування своїм майном саме власником, в тому числі власником, який є боржником у провадженні у справі про банкрутство, оскільки власник майна наділений правом на погашення власних боргів за рахунок належного йому майна. Повернення майна може безпосередньо вплинути як на діяльність юридичної особи – боржника в цілому, так і на права керівників юридичної особи та її учасників.
- Застосовуючи приписи статті 388 ЦК України у поєднанні з положеннями статті 1 Першого протоколу до Конвенції у відносинах між боржником-позивачем та добросовісними набувачами, суди повинні встановити підстави набуття спірного майна добросовісним набувачем, значення такого майна для нього, зіставити вартість цього майна з майновим станом відповідача, з'ясувати цільове призначення такого майна та обставини його використання добросовісним набувачем, спрямованість волевиявлення учасників правовідносин та їх фактичні наміри, а також встановити інші обставини, які поза обґрунтованим сумнівом свідчатимуть про пропорційність втручання у мирне володіння майном добросовісним набувачем.

IV. Щодо волі боржника при укладенні фраздаторного правочину і підстав для витребування відчуженого за ним майна з володіння останнього набувача у зв'язку з визнанням такого правочину недійсним

- ❑ Вибуття майна з володіння власника (або особи, якій він передав майно у володіння) на підставі правочину, який у подальшому визнано недійсним, можна вважати таким, що відбулось не з їхньої волі в розумінні пункту 3 частини першої статті 388 ЦК України, у тому разі, коли недійсність зазначеного правочину зумовлена впливом обману, насильства, зловмисної домовленості представника власника з другою стороною та/або іншими конкретними обставинами, які свідчать про відсутність дійсної волі власника на відчуження відповідного майна.
- ❑ Визнання недійсним фраздаторного правочину не є достатньою підставою для висновку про вибуття відчуженого за ним майна не з волі власника або особи, якій він передав майно у володіння.

Постанова СП КГС ВС від 22.05.2024 у справі № 924/408/21 (924/287/23)

V. Щодо моменту виникнення права вимоги про покладення субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство

Право ліквідатора подати заяву про покладення субсидіарної відповідальності виникає не раніше ніж після завершення реалізації об'єктів, уключених до ліквідаційної маси банкрута, та здійснення розрахунків з кредиторами на підставі проведеної реалізації у ліквідаційній процедурі.

Передчасне звернення з вимогами про покладення субсидіарної відповідальності у справі про банкрутство виключає розгляд, дослідження, оцінку та встановлення осіб, винних у правопорушенні з доведення боржника до банкрутства, та є наслідком відмови у задоволенні таких вимог.

Постанова СП КГС ВС від 19.06.2024 у справі № 906/1155/20 (906/1113/21)

VI. Щодо застосування ч. 6 ст. 34 КУзПБ

- ❑ порушення вимоги закону своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство є підставою для стягнення з винного члена органу управління боржника збитків, спричинених таким порушенням, на користь боржника;
- ❑ належним позивачем за вимогою про стягнення збитків є як кредитор, так і боржник;
- ❑ якщо суд виявив порушення законодавчої вимоги своєчасно звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, такий висновок відображається у мотивувальній, а не резолютивній частині рішення;
- ❑ кошти, стягнені із суб'єкта солідарної відповідальності, є коштами боржника, які, зокрема, включаються до складу ліквідаційної маси і можуть бути використані для задоволення вимог кредиторів лише у порядку черговості, встановленому КУзПБ.

Постанова СП КГС ВС від 04.09.2024 у справі № 908/3236/21

Верховний
Суд

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

